

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 617/2024-15

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a zo sudcov Jany Baricovej a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **Základná škola**, Krymská 5, Michalovce, IČO 17 080 762, zastúpenej ADVOKÁTSKA KANCELÁRIA JUDr. Simona MARCINOVÁ, s. r. o., Námestie slobody 13, Michalovce, proti uzneseniam Mestského súdu Košice č. k. K2-42Cpr/39/2018-750 zo 4. apríla 2024 a č. k. K2-42Cpr/39/2018-797 z 11. júna 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka označená v záhlaví tohto uznesenia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 6. augusta 2024 domáha vyslovenia porušenia základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) napadnutými uzneseniami mestského súdu označenými v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľka navrhuje zrušenie napadnutých uznesení mestského súdu a vrátenie veci na ďalšie konanie. Súčasne navrhuje priznanie náhrady trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovateľka bola stranou v konaní vedenom Okresným súdom Košice II pod sp. zn. 42Cpr/39/2018 v procesnom postavení žalovanej, proti ktorej sa žalobkyňa domáhala určenia neplatnosti skončenia pracovného pomeru. Okresný súd rozsudkom sp. zn. 42Cpr/39/2018 z 30. marca 2023 žalobu zamietol a sťažovateľke priznal proti žalobkyni nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu.

3. Na odvolanie bol rozsudok okresného súdu z 30. marca 2023 potvrdený ako vecne správny rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 6CoPr/10/2023 z 30. januára 2024, ktorým bol sťažovateľke zároveň priznaný nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

4. S účinnosťou od 1. júna 2023 vstúpili do platnosti viaceré zmeny v organizácii všeobecných súdov, ich príslušnosti a obvodov (tzv. nová súdna mapa), v ktorých dôsledku prešiel výkon súdnictva v uvedenej veci z okresného súdu na novozriadený mestský súd, pričom vo veci sťažovateľky sa ďalej konalo pod sp. zn. K2-42Cpr/39/2018.

5. Napadnutým uznesením mestského súdu zo 4. apríla 2024 bola žalobkyni uložená povinnosť nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume 1 731,61 eur. Sťažnosť proti uvedenému uzneseniu mestského súdu bola napadnutým uznesením mestského súdu z 11. júna 2024 zamietnutá.

II.

Argumentácia sťažovateľky

6. Sťažovateľka namieta, že 8. apríla 2024 jej boli doručené výzva, aby oznámila, či si uplatňuje aj náhradu cestového osobným motorovým vozidlom a náhradu za stratu času, a zároveň aj napadnuté uznesenie zo 4. apríla 2024, ktorým bola žalobkyni uložená povinnosť zaplatiť sťažovateľke trovy konania v sume 1 731,61 eur. V rovnaký deň jej teda bola doručená výzva v súvislosti s náhradou trov konania, ako aj samotné rozhodnutie o náhrade trov konania. Napadnutým uznesením mestského súdu zo 4. apríla 2024 neboli nárok na náhradu cestovného a nárok na náhradu za stratu času priznané.

7. V sťažnosti proti napadnutému uzneseniu mestského súdu zo 4. apríla 2024 sťažovateľka namietala predčasnosť rozhodnutia z už uvedeného dôvodu, ku ktorému sa v napadnutom uznesení z 11. júna 2024 mestský súd vôbec nevyjadril.

8. Sťažovateľka uvádza, že zo súdneho spisu mal mestský súd nepochybnú vedomosť, že sídlo právnej zástupkyne je v Michalovciach, a teda musela dochádzať na súdne pojednávania do Košíc. Konštatuje, že priznanie náhrady za stratu času len na základe obsahu spisu je bežnou rozhodovacou praxou súdov (II. ÚS 563/2020).

9. Namieta aj to, že jej mestský súd nepriznal náhradu trov právneho zastúpenia za vykonanie nasledujúcich úkonov – odpoveď na výzvu z 19. októbra 2022, vyjadrenie ku skutkovej a k právnej stránke veci z 29. januára 2023, účasť na pojednávaní 14. októbra 2021, pričom nepriznanie náhrady vôbec neodôvodnil.

10. K odpovedi z 19. októbra 2022 poukazuje na to, že bola urobená ako reakcia na výzvu súdu, pričom v tejto súvislosti musela právna zástupkyňa urobiť so sťažovateľkou poradu a doložiť všetky listinné dôkazy spolu s opisom.

11. Vo vzťahu k vyjadreniu z 29. januára 2023 zdôrazňuje, že išlo o rozsiahle vyjadrenie, pričom podať takéto vyjadrenie na pojednávaní by bolo neehospodárne v dôsledku nutnosti jeho odročenia.

12. Napokon sťažovateľka tvrdí, že jej patrí aj náhrada za účasť na súdnom pojednávaní, ktoré sa neuskutočnilo z dôvodu nahlásenia výbušného systému v budove súdu, keďže sa naň riadne dostavila, pričom pojednávanie bolo následne odročené, no bez jej zavinenia.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

13. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka nedostatočnosti odôvodnenia napadnutých uznesení mestského súdu, ktorými bolo rozhodnuté vo veci určenia sumy náhrady trov konania, ktorá spôsobuje porušenie sťažovateľkiných práv na súdnu ochranu a na spravodlivé súdne konanie, ako aj práva vlastníť majetok.

14. Ústavný súd v súlade s § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť predbežne prerokoval, zisťoval pritom danosť dôvodov jej odmietnutia v súlade s § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

III.1. K namietanému porušeniu práv zaručených ústavou a dohovorom napadnutým uznesením mestského súdu zo 4. apríla 2024:

15. Uplatňujúc princíp subsidiarity vyplývajúci z čl. 127 ods. 1 ústavy, podľa ktorého sa právomoc ústavného súdu konať o namietanom porušení práv a vecne sa zaoberať ústavnou sťažnosťou môže uplatniť len za podmienky, že sťažovateľ sa nemôže v súčasnosti a nebude môcť ani v budúcnosti domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje (I. ÚS 311/08), ústavný súd dospel k záveru, že platná právna úprava civilného sporového konania umožňovala sťažovateľke v posudzovanej veci preskúmať napadnuté uznesenie mestského súdu zo 4. apríla 2024, ktoré bolo vydané vyšším súdnym úradníkom prostredníctvom sťažnosti, čo sťažovateľka aj využila, pričom uvedená skutočnosť zakladá procesnú prekážku brániacu prerokovaniu relevantnej časti ústavnej sťažnosti ústavným súdom.

16. Vzhľadom na uvedené bolo potrebné ústavnú sťažnosť v relevantnej časti smerujúcej proti napadnutému uzneseniu mestského súdu zo 4. apríla 2024 odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci podľa § 56 ods. 2 písm. a) v spojení s § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde.

III.2. K namietanému porušeniu práv zaručených ústavou a dohovorom napadnutým uznesením mestského súdu z 11. júna 2024:

17. Rozhodovanie o náhrade trov konania je integrálnou súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru môže rozhodnutím, ako aj postupom predchádzajúcim jeho vydaniu, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo sporovej strany na súdnu ochranu, resp. právo na spravodlivé súdne konanie podľa dohovoru (obdobne II. ÚS 56/05). Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Robins proti Spojenému kráľovstvu z 23. 9. 1997, sťažnosť č. 118/1996/737/936).

18. Ústavný súd konštantne judikuje, že súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva

odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania, a preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Splnenie povinnosti odôvodniť rozhodnutie je preto vždy posudzované so zreteľom na konkrétny prípad (rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Georgiadis proti Grécku z 29. 5. 1997, sťažnosť 21522/93).

19. Ústavný súd pri posudzovaní ústavných sťažností, ktoré smerujú proti rozhodnutiam všeobecných súdov v častiach, ktoré sa týkajú problematiky (náhrady) trov konania, t. j. problematiky, ktorá má vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi akcesorickú povahu, postupuje nanajvýš zdržanlivo a k prípadnému zrušeniu napádaného výroku o trovách konania sa uchýľuje iba výnimočne, napr. keď zistí, že došlo k porušeniu základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie zvlášť extrémnym spôsobom, alebo ak zistí, že napadnutým rozhodnutím došlo zároveň aj k neprípustnému zásahu do iných ústavou garantovaných práv (m. m. II. ÚS 78/03, II. ÚS 31/04, IV. ÚS 45/06, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011).

20. V zmysle už prezentovaných záverov sa ústavný súd pri posúdení namietaného porušenia práv zaručených ústavou a dohovorom napadnutým uznesením mestského súdu z 11. júna 2024 sústredil a zameral na posúdenie otázky, či sa mestský súd s právne relevantnou argumentáciou sťažovateľky, ktorú uplatňovala v podanej sťažnosti proti rozhodnutiu vydanému vyšším súdnym úradníkom, vysporiadal adekvátne a preskúmateľne a či má súdom zvolená interpretácia aplikovaných právnych noriem ústavnoprávne akceptovateľný charakter.

21. Na posudzovanie ústavnosti napadnutého uznesenia má vplyv aj povaha sťažnostného konania, v rámci ktorého sťažovateľka vznesla námietky smerujúce proti rozhodnutiu o sume náhrady trov konania. Sťažnosť je v Civilnom sporovom poriadku (ďalej aj „CSP“) koncipovaná ako prostriedok nápravy, ktorým sa nepochybne okrem iného sleduje aj naplnenie zásady efektívnosti, hospodárnosti, rýchlosti konania (o sťažnosti rozhoduje sudca toho istého súdu, sťažnosť nemá devolutívny účinok, je možné ňou napadnúť len vymedzenú úzku skupinu rozhodnutí, pri ktorých zákonodarca nevidel potrebu umožniť ich preskúmanie vyššou inštanciou). Sťažnosť nepredstavuje klasický opravný prostriedok (aj keď medzi sťažnosťou a opravnými prostriedkami možno badať určité spoločné črty), akým je odvolanie či dovolanie (ktorými je možné napadnúť rozhodnutia vo veci samej), a preto je namieste na účely vyslovenia porušenia práv ústavným súdom vyžadovať pri sťažnostnom konaní podľa Civilného sporového poriadku vyššiu mieru intenzity pochybení a nedostatkov spočívajúcich v konaní či opomenutí porušovateľa (m. m. III. ÚS 191/2020).

22. Sťažovateľka akcentuje predovšetkým predčasnosť rozhodnutia vydaného vo veci vyšším súdnym úradníkom, a to v nadväznosti na výzvu mestského súdu na vyčíslenie náhrady cestového a náhrady za stratu času (body 7 a 8 tohto uznesenia). K námietke sa mestský súd vyjadril v napadnutom uznesení z 11. júna 2024, v ktorom akcentoval s odkazom na § 262 ods. 2 CSP, že

všeobecný súd povinnosť vyzývať sporovú stranu na vyčíslenie trov konania a predloženie dokladov nemá, a preto bola výzva urobená vyšším súdnym úradníkom nadbytočne.

23. V tejto súvislosti ústavný súd už vo svojej rozhodovacej činnosti zdôraznil, že všeobecný súd vo veci náhrady trov konania rozhoduje podľa Civilného sporového poriadku z úradnej povinnosti, no túto povinnosť nemožno interpretovať ako absolútnu. Nie je preto možné opomenúť dispozičnú zásadu, ktorou je ovládané civilné sporové konanie vrátane konania o náhrade trov konania. Strana sporu tak sama musí vyvíjať potrebnú aktivitu v záujme docielenia ochrany jej práv, a to aj správnym vyčíslením náhrady trov konania. Sťažnosť proti rozhodnutiu súdneho úradníka nemôže slúžiť ako prostriedok, ktorým sa má docieľiť náprava, resp. zvrátenie následku skoršej procesnej pasivity strany sporu (m. m. III. ÚS 191/2020, II. ÚS 538/2020, IV. ÚS 130/2023).

24. Mestský súd následne zdôraznil, že trovy právneho zastúpenia (vrátane náhrad cestovného a straty času) vznikli pred vydaním uznesenia mestského súdu zo 4. apríla 2024 a o ich existencii i o okolnostiach determinujúcich ich sumu mali sťažovateľka, resp. jej právny zástupca vedomosť už pred vydaním predmetného uznesenia. Za týchto okolností bolo preto posúdenie listinných dôkazov (technický preukaz a doklad o sume pohonných hmôt) predložených sťažovateľkou až v sťažnostnom konaní ako neprípustných, a teda aj nespôsobilých zvrátiť rozhodnutie o sume náhrady trov konania s poukazom na nemožnosť aplikácie § 245 CSP (nové skutočnosti a dôkazy), podľa názoru ústavného súdu ústavne udržateľné (obdobne aj II. ÚS 538/2020).

25. Na podklade aj už uvádzaných právnych záverov mestský súd podčiarknutím dispozičnej zásady, ktorou je ovládané civilné sporové konanie, zdôraznil, že od vyhlásenia rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol sťažovateľke priznaný nárok na náhradu trov odvolacieho konania (30. január 2024), až do vydania rozhodnutia o sume náhrady trov konania (4. apríl 2024) uplynula dostatočne dlhá doba na to, aby si sťažovateľka vyčíslila trovy konania alebo prinajmenšom avizovala, že tak hodlá urobiť.

26. Záver mestského súdu o nedôvodnosti námietky predčasnosti vydaného rozhodnutia už vzhľadom na uvádzané nosné dôvody, ako aj zdôraznením zásady *vigilantibus iura scripta sunt*, ktorá má svoje opodstatnenie aj pri využívaní zákonných procesných ustanovení vrátane využitia práva uplatniť si nárok na náhradu trov konania v správne vyčíslenej sume (m. m. II. ÚS 538/2020), považuje ústavný súd za ústavne udržateľný. O aplikácii už zmieňovanej zásady, podľa ktorej práva patria len bdelym, nemal v súvislosti s potrebou predloženia špecifikácie uplatňovaných trov z vlastnej iniciatívy sporovej strany pred samotným vydaním uznesenia o sume náhrady trov konania pochybnosti ústavný súd ani v sťažovateľkou zmieňovanej veci sp. zn. II. ÚS 563/2020 (k tomu pozri aj bod 9 uvedeného uznesenia).

27. Obdobne ústavný súd nezistil ani to, že by právne závery obsiahnuté v napadnutom uznesení mestského súdu z 11. júna 2024 súvisiace s nepriznaním náhrady za úkony bližšie špecifikované v bode 10 tohto uznesenia vykazovali znaky arbitrárnosti, zjavnej neodôvodnenosti či svojvôle, čo by bolo možné konštatovať len v prípade, ak by sa natolko odchyľili od znenia príslušných ustanovení zákona, že by tým zásadne popreli jeho účel a význam.

28. Podľa mestského súdu bola odpoveď z 19. októbra 2022 síce realizovaná na základe výzvy súdu, no podľa jej obsahu išlo len o sprievodný list k predloženým listinným dôkazom, t. j. nešlo o podanie vo veci samej, za ktoré by právnej zástupkyňi patrila odmena v zmysle príslušných ustanovení právneho predpisu.

29. Vyjadrenie sťažovateľky z 29. januára 2023 vyhodnotil mestský súd ako neúčelné, a to s prihliadnutím na skutočnosť, že v ňom bol zhrnutý do relevantného času zistený skutkový stav, s ktorým už bol súd oboznámený. Nad rámec uvedeného akcentoval, že obsah podania mohol byť prezentovaný na najbližšom pojednávaní, resp. v podaní z 28. marca 2023, za ktoré odmena bola priznaná.

30. V súvislosti s náhradou nákladov, ktoré vznikli tým, že v dôsledku nahlásenej mimoriadnej udalosti došlo k preroceniu termínu pojednávania, mestský súd uviedol, že ide o skutočnosť, ktorá nastala v dôsledku konania tretieho subjektu, každá zo strán sporu je povinná znášať náklady súvisiace s prípravou na takéto pojednávania sama (§ 252 CSP). Nemožno ich teda pričítať na vrub neúspešnej strane.

31. Po oboznámení sa s relevantnými časťami odôvodnenia obsiahnutého v napadnutom uznesení z 11. júna 2024 ústavný súd konštatuje, že odôvodnenie v podstatných častiach arbitrárnosť či svojvôľu pri odôvodňovaní vysporiadania sa so sťažnostnými námietkami sťažovateľky vo veci rozhodovania o sume náhrady trov konania nevykazuje. Naopak, mestský súd v napadnutom uznesení svoje stanovisko k jednotlivým sťažnostným námietkam sťažovateľky primerane a zároveň logicky zdôvodnil, a to náležite s prihliadnutím predovšetkým na atribút odôvodnenosti výdavkov a súvisiaceho kritéria ich účelnosti, v súvislosti s ktorými sa náhrada trov konania uplatňuje, ako aj akcentovaním dispozičnej zásady, ktorá ovláda sporové konanie, a zohľadnením zásady „*vigilantibus iura scripta sunt*“ aplikovateľnej aj v súvislosti s nárokom na náhradu trov konania. Ústavný súd argumentáciu tvoriacu súčasť napadnutého uznesenia nemôže považovať za nesúladnú s limitmi sťažovateľkou označených práv. Mestský súd rozhodol vo veci sumy náhrady trov v intenciách právnych predpisov spôsobom, ktorý nesignalizuje žiaden závažný procesný excés a ani zásah do označených práv sťažovateľky, ktorých porušenie namieta.

32. Vzhľadom na už uvedené čiastkové závery hodnotí ústavný súd námietky sťažovateľky o porušení čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením mestského súdu z 11. júna 2024 ako zjavne neopodstatnené, čo je dôvodom na odmietnutie ústavnej sťažnosti sťažovateľky podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

33. Pokiaľ sťažovateľka porušenie svojho základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy odvíja od porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, vzhľadom na to, že ústavný súd nedospel k vysloveniu porušenia uvedených práv, je celkom prirodzené, že nemohlo dôjsť ani k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, a preto je aj v tejto časti ústavná sťažnosť zjavne neopodstatnená podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

34. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku stratilo opodstatnenie rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľky uvedených v ústavnej sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. novembra 2024

Miloš Maďar
predseda senátu